

Liesbeth van Kempen

Meer moorden in het noorden

De moord op de mollenman en

De moord op de tennisbaan

De Fontein

Moorden in het noorden – de serie

Annemiek is vanuit Blaricum verhuisd naar het dorpje Roggedorp/Roggedoarp in de provincie Friesland. Integreren is een uitdaging en daarom plaatst ze een oproep in de dorpskrant: 'Op zoek naar ondernemende Randstadse dames.' Twee vrouwen reageren: Fleur, verhuisd vanuit Amsterdam, en Dorien, een ras-echte Utrechtse. De drie hebben meteen een klik. Wat ze niet konden vermoeden, is dat er diverse moorden op hun pad komen en ze zich al snel ontpoppen tot gedreven amateurdetectives.

De moord op de mollenman

*Voor Olli, mijn allesie, die wel raad weet met een molshoop;
gewoon doelgericht eroverheen plassen.*

Annemiek zoekt op de tast naar de afstandsbediening, die als het goed is op haar nachtkastje ligt. Zodra ze hem gevonden heeft, drukt ze op een knopje en geruisloos gaan de verduisterende gordijnen open. Ze gaat rechtop in de kussens zitten en kijkt naar buiten. Het schemert nog. Ze tuurt naar het digitale klokje dat subtiel is weggewerkt in de ombouw van de enorme lits-jumeaux; het is zes uur en ze is klaarwakker.

Mark is een uur geleden – minder geruisloos dan de gordijnen – opgestaan en vertrokken zonder afscheid te nemen. Nou ja, dat kon ze hem eerlijk gezegd niet helemaal kwalijk nemen, ze had net gedaan alsof ze sliep, omdat ze geen zin had in zijn altijd koele afscheid. Wat is de bestemming van zijn zakenreis deze keer ook alweer? Annemiek moet er echt even over nadenken. Miami? Of Los Angeles? Nee, New York natuurlijk, voor de zoveelste keer! Hij zou zeker een week nodig hebben om een of andere deal te sluiten. Een week! Het zal wel.

Ze gooit het dekbed van zich af en staat op. Slapen lukt nu toch niet meer, dus ze kan beter iets gaan bakken. Koekjes deze keer? Ter afwisseling? Taarten en cakes bakt ze inmiddels met twee vingers in haar neus. Ze ziet het beeld voor zich en moet erom grinniken. Ze opent twee grote deuren en loopt het balkon op, dat zich aan de achterzijde van het landhuis bevindt. Ze rekt zich uit, ademt een paar keer diep de frisse herfstlucht in en doet een paar yogaoefeningen. Ze worstelt met de laatste oefening die

ze maar niet onder de knie kan krijgen: de ‘staande halve maan’-houding, waarbij ze helemaal naar achteren moet buigen. Wanneer ze weer moeizaam naar voren buigt, blijft ze een tijdje met haar handen tegen de onderkant van haar rug gedrukt voor zich uit kijken. Opeens valt haar iets op. Nou ja, opvallen, met haar zicht van min tien lijkt er iets van een oneffenheid te zijn op het gazon; een langgerekte bruine vlek in het gras, grenzend aan de border met rododendrons. Geërgerd vraagt ze zich af hoe dat mogelijk is, zo midden in de herfst. Er is genoeg regen gevallen de afgelopen weken. Ze gaat naar binnen en zoekt naar iets wat helemaal achter in een lade van haar nachtkastje verstopt ligt: een bril. Een van haar kleine geheimpjes. De contactlens is wat haar betreft een van de beste uitvindingen ooit, en dan vooral esthetisch gezien. Mark weet natuurlijk dat ze nogal bijziend is, maar hij heeft haar zelden met haar bril op de neus kunnen betrappen. Daar is ze best wel een beetje trots op. Voor je echtgenoot moet je altijd aantrekkelijk blijven, drukte wijlen haar moeder haar al als tiener op het hart, en die regel leeft ze tot op de dag van vandaag na. Maar ze kan dat ding nu met een gerust hart opzetten. Sowieso is dat verstandiger, want ze moet nog douchen en hoewel het haar slechts één keer is overkomen, wil ze nooit meer meemaken dat een van haar harde contactlenzen tijdens het haarwassen uit haar oog spoelt en in het afvoerputje verdwijnt.

Ze zet haar gouden Gucci-bril op en gaat terug naar het balkon. Halverwege deinst ze achteruit met haar ene hand tegen de deurstijl en de andere tegen haar hals gedrukt. Ze hapt naar adem en knippert een paar keer met haar ogen, maar ze weet het heel zeker: niks bruine vlek in het gazon, daar ligt iemand! Straks is het weer een lijk! Die vindt ze de laatste tijd bij bosjes, lijkt het wel.

Een seconde of twee, drie staat ze als verstijfd in de deuropening, maar dan weet ze opeens wat ze moet doen: de *control room*! Hun huis en landgoed zijn niet voor niets vergeven van de bewakingscamera's. Snel loopt ze de slaapkamer uit om meteen

weer rechtsomkeert te maken: ze moet de balkondeuren sluiten, je weet maar nooit. Veiligheid voor alles, niet voor niets de slogan van Marks Beveiligingsimperium. Een beetje een voor de hand liggende bedrijfsnaam, maar toch.

Voor haar gevoel slaat haar hart meer dan honderd slagen per minuut wanneer ze de immens brede trap af rent en door alle gangen heen sjeest, tot ze volkomen buiten adem bij de deur van de *control room* aankomt. Ze moet zichzelf tot kalmte manen en stelt zich de zalvende maar wel rustgevende stem van haar yogalerares voor: adem in, adem uit en laat het los. Maar het werkt niet, omdat ze zo diep in- en uitademt dat ze er bijna van gaat hyperventileren. Hijgend duwt ze de deur open en weet niet wat ze ziet; alle beeldschermen staan uit! Zelfs het *control panel* staat niet aan, geen enkel lampje brandt. Ze ploft neer op een belachelijk grote bureaustoel. Mark checkt altijd alles voordat hij de deur uit gaat. Annemiek kan zich niet voorstellen dat hij dat deze keer vergeten is, omdat het een van zijn dwangneuroses is en hij nooit van zijn strikte patroon afwijkt. Maar hoe kan dit dan? Haar maag krimpt even samen en ze kijkt verschrikt om zich heen; straks is er iemand in haar huis! Of loopt er buiten iemand rond! Ze springt op en sluit de deur snel af. Met trillende vingers pakt ze haar telefoon.

Nog diep in slaap liggen Fleur en Fenna lepeltje-lepeltje in Fleurs warme bed, totdat Dolly Parton de woorden ‘Jolene, Jolene, Jolene, Jolehehene’ door de slaapkamer schalt. Fleur schiet omhoog en zoekt op de tast naar haar telefoon op het nachtkastje.

‘Verander die ringtone toch eens,’ moppert Fenna slaapdronken. Ze draait zich om en trekt Fleurs helft van het dekbed mee.

Annemiëks naam licht op en Fleur overweegt heel serieus om het gesprek weg te drukken, maar doet dat uiteindelijk toch maar niet. Terwijl Dorien haar voor allerlei onzin uit bed belt, heeft Annemiëk negen van de tien keer wel een steekhoudende reden.

Fleur veegt het groene telefoonicoontje omhoog en voordat ze de telefoon bij haar oor heeft, hoort ze Annemiëk al ratelen.

‘...ik dacht eerst dat het gras dood was,’ vangt Fleur daardoor nog net op.

‘Je belt me midden in de nacht om te vertellen dat je gras dood is?’ bijt Fleur haar toe.

‘Het is al na zessen, dus in de ochtend. Mijn gras is niet dood, maar die... dat mens volgens mij wel.’

‘Dat mens?’ Fleur denkt onmiddellijk dat Annemiëk haar aartsvijand nummer één bedoelt, die haar nog niet zo lang geleden heeft geroyeerd als lid van de Roggery Club. ‘Willemijn?’

‘Is Willemijn dood?’ vraagt Annemiëk verschrikt.

Het is nog erg vroeg en dan is Fleur wat minder scherp. ‘Nee toch?’

‘Dat wist ik helemaal niet. Waaraan is ze gestorven?’

‘Hoe kan ik dat nou weten? Ik hoor het net van jou, Annemiek!’

Het blijft stil.

‘Hallo? Annemiek?’

‘Ik snap niet hoe jij bij Willemijn komt, maar zij is het zeker niet. Volgens mij is het een man en ook nog eens een vrij forse.’

‘Ik heb echt geen idee waar je het over hebt. Ga even terug naar het begin.’

Annemiek doet verslag.

‘Misschien is het Mark?’ is Fleurs eerste ingeving. Fenna is inmiddels ook rechtop gaan zitten en gebaart naar Fleur dat ze de telefoon op de speaker moet zetten.

‘O mijn god! Dat is niet eens bij me opgekomen!’ roept Annemiek verschrikt uit, maar ze is er al snel van overtuigd dat dat niet het geval is. ‘Mark is slank en door mijn wimpers heen zag ik hem vanochtend vroeg vertrekken in zijn blauwe Hugo Boss-kostuum. Deze persoon ziet eruit als een zwerver.’

Fleur kijkt Fenna veelbetekenend aan en die rolt met haar ogen.

‘Kijk eens goed via een van jullie bewakingscamera’s,’ oppert Fenna.

‘O, jij bent er ook. Zo vroeg al?’

‘Fenna sliep ook nog, Annemiek,’ reageert Fleur geïrriteerd.

‘O. Jullie eh... O. Ja. Natuurlijk.’ Ze is blij voor Fleur dat ze nu een lieve vriendin heeft en het is een leuk stel, maar bij twee vrijende vrouwen kan ze zich niets voorstellen, want hoe dóén ze dat nou?

‘Annemiek?’ Fenna trekt haar weer bij de les. ‘De camera’s?’

‘O, ja. Die staan allemaal uit en dat is niets voor Mark, hij checkt altijd alles voordat hij op reis gaat.’ Annemiek gaat op fluisterton verder. ‘Dus er móét hier iemand zijn, buiten of binnen. Maar ik heb meteen actie ondernomen, hoor, ik heb mezelf opgesloten in de *control room*.’

‘Daar kun je die camera’s toch aanzetten?’ zegt Fenna verbaasd.

‘Dat kán ik wel, maar dat wíl ik niet.’

Fenna kijkt Fleur vragend aan.

‘Dan voelt ze zich bekeken. Vooral door Mark,’ fluistert Fleur.

Hoofdschuddend gaat Fenna verder. ‘Ga dan toch maar naar buiten, Annemiek, en kijk zelf even.’

‘Nee!’

Fleur kent Annemiek al langer dan vandaag. ‘We komen er zo aan, Annemiek. Het minste wat je kunt doen is een kop koffie en een ontbijtje voor ons klaarzetten,’ zegt ze en ze verbreekt de verbinding. Dan slaat ze een arm om Fenna heen. ‘Er zit niets anders op. Ze heeft waarschijnlijk nog de schrik in de benen van de lijken tijdens het dorpsfeest.’

‘Oké, maar ik doe het voor jou.’ Fenna kust Fleur in haar hals en slaat het dekbed van zich af. ‘En als we dan toch vlak bij het Kriekenwoud zijn, kunnen we daarna samen een rondje joggen.’

‘Maar wel ná de koffie.’ Fleur is geen ochtendmens. ‘En op mijn tempo!’ En ze kan Fenna nooit bijhouden.

Wanneer Fleur en Fenna bij het gesloten toegangshek net voor de lange oprit aankomen, valt ze al snel iets op. Tegen een van de stenen poorten staat een oude herenfiets voorzien van twee verschoten en zo te zien veelgebruikte fietstassen, die er slapjes bij hangen. Een ouderwetse schop is vastgebonden aan de stang. Het geheel komt Fleur vaag bekend voor, maar ze kan het zo snel niet plaatsen.

Fenna drukt op het knopje van de intercom en het duurt even voordat Annemiek reageert.

‘Wij zijn het, Annemiek,’ schettert Fleur voor de zekerheid door de intercom. Vrijwel meteen horen ze een buzzer en de twee hoge en statige toegangshekken gaan langzaam open.

Fleur herinnert zich dat Annemiek iets had gezegd over een rij rododendrons en gaat daarnaar op zoek. Volgens haar zijn die aan de achterkant van het huis en ze lopen die kant op.

‘Ik vroeg me af waarom Mark vanochtend niets was opgevalen, maar nu begrijp ik het, je moet eerst een half voetbalveld oversteken voordat je bij de achterkant van het huis uitkomt,’ zegt Fenna.

‘Had hij het wel gezien, dan had hij het toch mooi aan Annemiek overgelaten, hoor. Meneer heeft geen tijd voor dat soort futiliteiten, zoals hij ze noemt.’

‘Waarom blijft ze toch bij die man?’ Fenna vraagt zich dat al een tijdje af, maar heeft het nooit hardop durven uitspreken.

Fleur maakt het bekende geldgebaar met duim en wijsvinger.

Fenna kijkt eens om zich heen en naar het landhuis. 'Tja. Ik ben toch liever gelukkig dan rijk.'

'Allebei is ook fijn,' zegt Fleur met een knipoog. 'Ik denk dat die twee een modus hebben gevonden binnen hun huwelijk en zich daarin schikken, of zoiets. Liefde is ondoorgroendelijk.'

Keuvelend lopen ze richting de rododendrons, nog steeds in de veronderstelling dat het weer een hersenspinsel van Anne-miek zal zijn. Maar dan blijven ze bijna tegelijkertijd stilstaan.

'Daar ligt inderdaad iemand,' zegt Fenna en ze loopt door. Fleur volgt haar op de voet.

Zodra ze dichterbij komen zien ze dat er een man op zijn buik ligt en vreemd genoeg lijkt er ter hoogte van zijn hoofd een pothelmpje uit de grond te steken. Fenna rent er naartoe, buigt zich over de man heen en houdt haar oor net boven zijn rug om een hartslag te checken. Daarna legt ze twee vingers op een van zijn polsen. Wanneer ze weer overeind komt, schudt ze haar hoofd. 'Dood. Hij is zelfs al koud.'

Fleur staart naar de oude pothelm uit de jaren zestig: wit met twee verticale dikke zwarte strepen eroverheen. In combinatie met de fiets en de verweerde fietstassen, weten ze opeens allebei om wie het gaat.

'Willempie,' roepen ze tegelijkertijd en ze kijken onthutst naar zijn levenloze lichaam.

Fenna gaat op haar knieën naast de man zitten en buigt zo ver naar voren dat haar gezicht bijna het gras raakt. Nauwgezet bekijkt ze de houding van de man. Dan komt ze weer overeind. 'Het lijkt erop alsof zijn hoofd helemaal in de grond zit, alsof het is ingegraven en het pothelmpje er later bovenop is gezet.'

'Maar dan is hij gestikt!'

Fenna krabt even op haar hoofd. 'Tja, dat zou je dan wel denken.' Ze kijkt nog eens en wijst naar iets. 'Volgens mij steekt er ter hoogte van zijn nek iets uit de grond, maar door dat pothelmpje kan ik jammer genoeg niet zien wat het is.'

Fleur bukt en reikt naar het pothelmpje met de bedoeling het op te pakken.

Fenna houdt haar tegen. ‘Niet aankomen,’ zegt ze snel.

Fleur komt weer overeind. ‘Bizar, dit.’

‘Op zijn minst. Dit heb ik in mijn hele loopbaan nog –’

‘Nooit meegemaakt,’ vult Fleur aan. ‘Toen we elkaar voor het eerst ontmoetten, was dat zo’n beetje het eerste wat je tegen mij zei toen ik die vermoorde man in het hertenkamp had gevonden,’ mijmert ze met een glimlach.

Fenna vindt het verre van romantisch. ‘Dit is een plaats delict, Fleur, we moeten hier weg. Ik bel mijn collega’s en wacht ze op bij de poort. Ga jij maar alvast naar binnen en probeer Annemiek een beetje te kalmeren.’

Bedremmeld loopt Fleur bij haar weg en gaat naar de achterdeur, die echter hermetisch is afgesloten, net als de verderop gelegen garagedeur. Hoe hard ze ook op beide klopt en uiteindelijk zelfs beukt, Annemiek is in geen velden of wegen te bekennen. Mopperend loopt Fleur om en belt bij de voordeur aan, terwijl ze ondertussen gekke bekken trekt naar de kleine camera pal boven de bel, waarvan ze weet dat die niet is aangesloten op het camera-systeem maar via een app op Annemiëks telefoon werkt.

‘Ben jij dat, Fleur?’ hoort ze via de intercom.

‘Nee, mijn tweelingzus, nou goed. Doe open, Annemiek.’

Een buzzer kondigt de openspringende deur aan. Van Annemiek nog steeds geen spoor wanneer Fleur de grote hal in loopt. Ze roept haar een paar keer, maar het huis is zo immens groot dat haar stemgeluid waarschijnlijk niet ver genoeg reikt. Ze loopt door naar de *control room* en klopt op de deur.

‘Ben jij dat, Fleur?’ roept Annemiek voor de tweede keer met een klein stemmetje dat nauwelijks door de extra dikke deur heen komt.

Fleur is het zat. ‘Je doet nú open of ik loop naar de garage, haal een bijl op en roep “*Here’s Johnny!*”’

‘Wie?’ roept Annemiek paniekerig.

‘Doe open!’

Ook deze deur maakt een buzzend geluid voordat hij opengaat, maar hij blijft op een kier staan. Annemiëks groene oog

verschijnt achter de nauwe opening. Zodra ze Fleur ziet, opent ze de deur helemaal. 'Is Johnny dood?' is het eerste wat ze vraagt.

Fleur zucht diep. 'Nee, maar Willempie wel.'

Annemiek stapt nu pas naar buiten. 'Willempie?'

'Willem Dekema.'

'O?'

'Die ken je niet, hè?'

Annemiek doet alsof ze nadenkt.

'Doet er niet toe. Het is de mollenman. Iedereen in het dorp kent hem. Hij wordt voornamelijk vanwege zijn pothelmpje Willempie genoemd. Je weet wel, die carnavalskraker van André van Duin.'

Annemiek schudt vertwijfeld haar hoofd, waarop Fleur de eerste paar zinnen ten gehore brengt en André van Duin probeert te imiteren. Het maakt het er voor Annemiek alleen maar ingewikkelder op.

'Laat maar en vergeet het maar. Iedereen die mollen onder de noemer ongedierte rangschikt en geen molshopen in het gazon accepteert, schakelt Willem Dekema in, de mollenman.'

'Maar dat heb ik helemaal niet gedaan!' Annemiek schiet meteen in de verdediging.

'Mark dan misschien?'

'Ik heb hem er niet over gehoord. En sowieso, volgens mij hebben we helemaal geen last van molshopen. Het gazon ligt er zoals altijd strak bij.'

'Dat zeg je nou wel, maar ik heb er net eentje gezien, vlak bij de rododendrons.'

Annemiek kijkt Fleur fronsend aan. 'Als Mark die ook heeft gezien...'

'Dan doet die pietje-precies daar onmiddellijk iets aan.'

'Ik wil niet dat je hem zo noemt.'

Fleur loopt bij haar weg. 'Ik heb een kop sterke koffie nodig.'

Annemiek loopt snel achter haar aan. 'Dus hij is dood?'

'Als een pier.'

'Waar is Fenna?'

‘Zij heeft haar collega’s gebeld en wacht ze op bij het toegangshek.’ Fleur twijfelt een moment, maar vertelt het dan toch maar aan haar. ‘Niet panikeren, maar het ziet er naar uit dat de mollenman is vermoord, Annemiek.’ Ze zet zich schrap.

En terecht. Annemiek hapt naar adem, kijkt haar met een verwilderde blik aan, rent naar de garderobe, grist een jack mee, laat haar angst voor een indringer subiet achter zich en gaat er als een speer vandoor. Een schandaal is in haar ogen namelijk honderd keer erger dan een dode indringer. Fleur gaat er op een holletje achteraan, maar net als Fenna is ook Annemiek haar te snel af. Wanneer ze bij het toegangshek aankomt, is Annemiek al in een heftige discussie verwickeld met Fenna. Maar het is al te laat: de eerste politieauto rijdt de straat in en niet veel later volgt er nog een. Annemiek inmiddels kennende was Fenna zo attent geweest om haar collega’s op het hart te drukken geen zwaailichten en sirenes te gebruiken. Maar dat zet bij Annemiek weinig zoden aan de dijk.

‘Niemand komt erin, hoor je me? Niemand!’ schreeuwt ze tegen Fenna. ‘Of het nou Johnny of Willempie is, jij en Fleur dragen hem mijn tuin maar uit, leggen hem in een politieauto en daarmee is het klaar.’

‘Johnny?’ vraagt Fenna tussendoor aan Fleur, die als reactie alleen even haar ogen laat rollen en haar hoofd schudt.

Annemiek gaat ondertussen nog even verder. ‘Jullie staan je mannetje en zijn sterk genoeg. Verder komt er hier geen man de tuin in! Niemand!’ Zweetpareltjes glijden langzaam onder haar blonde pony vandaan en ze veegt ze snel weg met haar wijsvinger. ‘Geen carnaval en geen polonaise op mijn grondgebied,’ voegt ze er nog aan toe.

‘Carnaval?’ vraagt Fenna en ze zoekt het antwoord voor de tweede keer bij Fleur.

Fleur pakt Annemiek ferm bij de bovenarmen beet. ‘Adem even diep in en uit,’ commandeert ze. Wanneer Annemiek tegenspartelt, schudt Fleur haar even door elkaar en herhaalt haar opdracht.

Hoewel ze Fleur nog steeds verwilderd aankijkt, ademt Anne-

miek diep in en uit, zij het met een lichte trilling.

‘Nog een keer,’ zegt Fleur. ‘En nog een keer.’

Tot Fenna’s verwondering werkt het zowaar, en Annemiek lijkt iets te ontspannen.

Nu doorpakken, denkt Fleur en terwijl ze Annemiek nog steeds – zij het minder stevig – bij de armen beethoudt, gaat ze verder. ‘Lieve schat, er ligt een vermoorde man in jouw tuin. Los van het feit dat Fenna en ik niet “mans” genoeg zijn om hem weg te dragen, is de plek nu een plaats delict die onderzocht moet worden.’ Annemiek begint tegen te sputteren en Fleur knijpt even in haar armen. ‘Het is aan de achterkant van je huis, dus vanaf de straat niet zichtbaar. Fenna zal erop toezien dat haar collega’s omzichtig te werk gaan en de boel netjes achterlaten.’

Fenna zwijgt en bijt op haar lip.

‘Als wij daarbij in de weg lopen, duurt alles veel langer. Laten we daarom naar mijn huis gaan, dan maak ik een lekker ontbijtje voor je klaar.’

Annemiek kijkt eerst naar Fenna, die braaf instemmend knikt, daarna kijkt ze naar de politieagenten die ongeduldig staan te wachten naast hun auto’s, en als laatste richt ze zich weer tot Fleur. Ze kan maar niet beslissen.

‘Kom,’ zegt Fleur op een toon alsof ze een klein kind moet geruststellen. ‘Fenna’s auto staat hier vlakbij.’

Annemiek sputtert zwakjes tegen maar loopt toch met Fleur mee de poort uit, gesterkt door de gedachte dat Mark onder geen beding zou willen dat zijn vrouw deze vreselijke toestand begeleidt. Met een opgeluchte, diepe zucht laat ze zich door Fleur wegleiden van een situatie waarvan ze weet dat ze hem niet aan kan.

Eerder verschenen van Liesbeth van Kempen:

Gevaarlijk spel

Verpest

Moorden in het noorden-serie

De moord in het hertenkamp

De moord op het dorpsfeest

De moord op de mollenman

De moord op de tennisbaan

De moord in het dorpshuis

De eerste moorden in het noorden

Eerste druk februari 2025

Copyright © Liesbeth van Kempen

Copyright © 2025 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Dit is een bundeling van delen drie en vier in de serie Moorden in het noorden: *De moord op de mollenman* en *De moord op de tennisbaan*.

Omslagontwerp De Weijer Design, Baarn

Omslagbeeld © Unsplash

Opmaak binnenwerk Mat-Zet bv, Weesp

ISBN 978 90 261 7757 6

NUR 331

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.